

6. Кузишин А. В. Геопросторова диференціація елементів соціальної сфери областей Карпатсько-Подільського регіону. Наукові записки ТНПУ. Серія: Географія. Тернопіль: СМП «Тайп». 2018. № 1 (44). С. 64-71.

7. Кучеренко С. Ю. Сучасний стан, тенденції та проблеми розвитку освіти в Україні. Економічний вісник університету. 2018. Вип. 36(1). С. 51-59.

8. Соціальна географія: навч. посібник / М. Білецький, І. Ванда, Л. Котик. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 328 с.

9. Флінта Н. Географічні дослідження освітнього комплексу регіону. Українська географія: сучасні виклики. Зб. наук. праць у 3-х т. К.: Прінт-Сервіс, 2016. Т. III. С. 142-144.

Пшемінський Д.-Б.

магістрант II курсу

спеціальності 106 Географія

Науковий керівник – проф. Кузишин А. В.

СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ПІДХОДИ ДО ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Децентралізацію часто визнають як перенесення відповідальності за планування та виконання ресурсів, розподіл та інші компоненти соціального управління з центрального органу державної влади на регіональні та місцеві органи виконавчої влади. Основні завдання децентралізації визначаються розподілом функцій між центральними і місцевими інститутами, а також між КМУ та міністерствами. На сьогодні нам видається доречним виділяти чотири основні форми децентралізації: політичну, ринкову, просторову і адміністративну, а також інші, такі як фінансово-бюджетна та надання суспільних послуг.

У наукових роботах термін «деконцентрація» визначається як передача повноважень центральної влади органам місцевого самоврядування або представникам центральної виконавчої влади на місцях. Це також може включати передачу повноважень від центрального апарату управління до територіальних одиниць. Деякі вчені визначають децентралізацію як передачу повноважень виконавчої влади органам місцевого самоврядування, в той час як делегування вважається лише взаємною передачею повноважень між органами різних рівнів.

Неоднозначність термінів, різноманітні теоретичні підходи та різноманітність практичних реалізацій вказують на необхідність чіткого визначення сутнісних характеристик цих понять. Процедура децентралізації характеризується метою наближення послуг до населення, розвитком демократії та обмеженням у втручанні держави в управління справами. Учасники цієї процедури включають державу, органи державного управління, територіальні громади та інші сторони, а її характеристики закріплені на законодавчому рівні,

включаючи виділення ресурсів та визначення відповідальності органів місцевого самоврядування.

Активна реалізація з 2015 р. реформи децентралізації зумовила послідовне зміщення акцентів місцевого розвитку з рівня регіонів до рівня територіальних громад. Децентралізація влади та посилення спроможностей громад мають позитивне значення, оскільки наближають цілі перетворень до реалізації інтересів людей. Водночас перерозподіл влади й ресурсів на рівень громад призводить до «вимивання» ресурсів із рівня регіонів, також зменшується дієздатність регіонального рівня управління.

Процедура деконцентрації, натомість, має на меті покращення реалізації повноважень та функцій держави, зосередження публічних та управлінських послуг на населенні. Її учасники включають органи державної влади, які визначають повноваження органів управління, та органи, які отримують чи втрачають ці повноваження. Деконцентрація може здійснюватися у форматі вертикальної (від центральної до регіональної) або горизонтальної (між органами одного рівня) передачі повноважень.

Нарешті, процедура делегування передбачає передачу повноважень тим суб'єктам влади, які здатні найкраще їх виконати. Учасники процедури – це органи державного управління та органи місцевого самоврядування, які узгоджують умови передачі повноважень через взаємну згоду та формалізацію цього процесу. Делегування може відбуватися як у вертикальному, так і у горизонтальному форматі.

Таким чином, децентралізація вважається процедурою передачі державної виконавчої влади, деконцентрація – розосередження державної влади, а делегування – перерозподілом влади. Реалізація цих процедур в Україні вимагає розмежування відань місцевого самоврядування та державної адміністрації, а також розподілу ресурсів, покладених на органи місцевого самоврядування. Велика частина цієї тенденції обумовлена відсутністю чіткого переліку функцій в українській державі та політичною волею для проведення функціонального обстеження органів виконавчої влади.

Практичне втілення цих процесів включає передачу повноважень щодо прийняття нормативно-правових актів від уряду до центрального органу виконавчої влади. Незважаючи на використання терміну «делегування», цей процес суттєво нагадує деконцентрацію виконавчої влади, хоча не в повній мірі відповідає її теоретичній моделі.

На думку дослідників, потрібно усвідомлювати зв'язки політики децентралізації зі складовими частинами забезпечення економічного розвитку регіонів. З одного боку, йдеться про розширення

повноважень і посилення відповідальності регіональних та місцевих органів влади, а з іншого – про здатність сформованої владної структури ефективно використати отриманий ресурс з метою соціально-економічного зростання регіону[2, с. 223-224].

Дослідження децентралізації, деконцентрації та делегування та відповідних їм процедур вказало на необхідність чіткого визначення функцій держави та проведення розмежування з функціями місцевого самоврядування. Для успішної реалізації цих процесів необхідна політична воля територіальних громад, а також правове регулювання, що гарантує місцеве самоврядування та чіткі повноваження. Успіх також залежить від налагодженого управлінського кадрового потенціалу та залучення громадян до управління на місцях.

Варто погодитися з думкою Е. Забарної, що результат децентралізації передбачає ряд переваг. По-перше, децентралізація – це один зі шляхів боротьби з корупцією, яку вже давно визнали головною проблемою сучасної України, все працює таким чином: місцеві органи влади отримають більший контроль та більший обсяг бюджетних коштів внаслідок зміни системи надходження податків до бюджетів; отримані в розпорядження кошти будуть використовуватися в першу чергу на ті проекти, які мають місцеве значення, тобто проекти, які потрібні людям; за використанням цих коштів у правильному напрямку стежать не тільки органи державного контролю, а й громадянсько-активні жителі міста/селища. При меншому обсязі бюджету та меншій кількості чиновників, що матимуть доступ до операцій з ним, корупційні «павутини» будуть відповідно теж меншими і в таких павутинах легше знаходити винуватців. Подруге, завдяки перерозподілу податкових надходжень до державного та місцевих бюджетів можна досягти зменшення податкового навантаження на платників податків. До державного бюджету надходитимуть кошти, необхідні для загальнодержавних цілей (витрати на оборону чи оплату праці високопосадовців державного рівня). Щодо оплати праці високопосадовців, зазначимо що, теоретично вона теж має знизитися – Київ делегує частину своїх повноважень обласним центрам і починає виконувати контролюючу роль, що вже є приводом для депутатських крісел бути менш привабливими в плані заробітку. Також обов'язковою складовою процесу децентралізації повинна бути демонополізація низки природних монополій, котрі не здатні виконувати свої функції при керівництві з одного центру [1, с. 123].

На завершення відзначимо, що ефективність децентралізації зростає у випадку залучення до неї широких верств громадськості. Саме низові ініціативи стають прогресуючою складовою всіх процесів, пов'язаних з

передачею влади на місця. А тому соціально-економічний розвиток територій в значній мірі залежатиме від того, наскільки успішною та продуктивною буде децентралізація в межах таких регіонів.

Список використаних джерел:

1. Блик Р.Р. Детермінанти регіонального розвитку у вимірі економічної безпеки України: монографія. Львів: НАН України. ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долишнього НАН України», 2016. 352 с.
2. Децентралізація і формування політики регіонального розвитку в Україні: наук. доп. / [Шевченко О. В., Романова В. В., Жаліло Я. А. та ін.]; за наук. ред. д-ра екон. наук Я.А. Жаліло. Київ: НІСД, 2020. 153 с.
3. Кузишин А.В. Соціальна роль територіальних громад для формування екотуризму. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Микола Чайковський організатор заповідної справи на Тернопільщині». Тернопіль: Редакційно-видавничий відділ ТНПУ, 2022. С. 147-152.

Ребар М.

*магістрант II курсу
спеціальності 014 Середня освіта (Географія)
Науковий керівник – доц. Варакута О. М.*

СУЧАСНИЙ СТАН ЛІСОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ ТЯЧІВСЬКОГО РАЙОНУ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Лісове господарство є основою лісопромислового комплексу, який характеризується багатофункціональною територіально-виробничою структурою. Важливість лісогосподарського та лісопромислового комплексу для економіки країни, для рекреації, здоров'я людини, підтримання природної рівноваги важко переоцінити, тому проблема розвитку цих галузей поступово набуває пріоритетного значення в Україні.

Метою статті є розгляд сучасного стану лісопромислового комплексу Тячівського району Закарпатської області.

Різним аспектам щодо функціонування і розвитку лісового господарства Закарпатської області присвячені праці В. Крамарця, І. Мацяха, В. Кічури, В. Мірутенка, Г. Гриника, М. Газуди та ін. Однак, дослідженню лісопромислового комплексу Тячівського району приділено дуже мало уваги.

Лісопромисловий комплекс – це взаємодія видів економічної діяльності в межах регіону, що об'єднує лісові виробництва (від вирощування й експлуатації лісу до глибокої переробки деревини) з метою раціонального використання їх продукції у господарстві.

Лісопромисловий комплекс (ЛПК) України сформований в умовах